

Sygn. akt: III AUa 2219/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha

SSA Iwona Szybka (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Sztuka

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2014 r. w Łodzi

sprawy **W. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o ustalenie podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 września 2013 r., sygn. akt: VIII U 2904/13,

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

2. zasądza od W. J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 2219/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 maja 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że W. J. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą pod firmą Zakład (...), nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60 % kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, nie podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu okresie od 1 kwietnia 2011 r. do 30 kwietnia 2011 r. oraz od 1 stycznia 2013 r. do 31 stycznia 2013 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji W. J. argumentował, że opóźnienie w opłaceniu składki wyniosło zaledwie dwa dni, a w sumie takie jedno lub dwudniowe opóźnienie na przestrzeni 20 lat prowadzenia działalności gospodarczej zdarzyło mu się tylko sześć razy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 września 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił decyzję z dnia 21 maja 2013 r. i ustalił, że W. J. prowadzący działalność gospodarczą – Zakład (...) podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresach od 1 do 30 kwietnia 2011 r. i od 1 do 31 stycznia 2013 r. Wydając zaskarżony wyrok sąd pierwszej instancji za podstawę orzeczenia przyjął następujące ustalenia faktyczne: W. J. urodził się (...) Ma wyższe wykształcenie techniczne. Z zawodu jest inżynierem mechanikiem. Wnioskodawca prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji podmiotów gospodarczych od 1988 r., w tym w Ł. od 1990 r. wykonując usługi napraw pomp wtryskowych do silników diesel. Zatrudnia jednego pracownika. Do dobrowolnego ubezpieczenia społecznego wnioskodawca przystąpił od dnia 1 lutego 1999 r. Termin do opłacania składek dla wnioskodawcy wynosi do dnia 15 każdego miesiąca. W czasie prowadzenia działalności gospodarczej płatnik korzystał z wypłaty zasiłku chorobowego za okresy: od 13 do 19 września 2010 r., od 7 października 2010 r. do 30 marca 2011 r., od 29 września do 4 października 2011 r., od 20 do 27 stycznia 2012 r., od 2 do 10 lutego 2012 r. i od 27 września do 3 października 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych sześciokrotnie wyrażał wnioskodawcy zgodę na opłacenie składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po terminie, to jest: w dniu 7 listopada 2001r. za miesiące sierpień i wrzesień 2001 r., w dniu 14 maja 2003 r. za miesiące listopad i grudzień 2001 r. oraz kwiecień, maj, wrzesień i grudzień 2002 r., w dniu 11 grudnia 2003 r. za miesiąc sierpień 2003 r., w dniu 16 stycznia 2004 r. za miesiąc listopad 2003 r., w dniu 24 kwietnia 2006 r. za miesiące październik 2004r. i grudzień 2005 r., w dniu 16 marca 2010 r. za miesiąc grudzień 2009 r. Za miesiąc kwiecień 2011 r. wnioskodawca opłacił składkę na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w dniu 17 maja 2011 r., a za miesiąc styczeń 2013 r. w dniu 17 lutego 2013 r. Wnioskodawca pismem z dnia 15 kwietnia 2013 r. wystąpił z wnioskiem o wyrażenie zgody na przywrócenie terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne chorobowe za styczeń 2013 r. usprawiedliwiając dwudniowe przekroczenie terminu brakiem pieniędzy na koncie. Pismem z dnia 6 maja 2013 r. ZUS nie wyraził zgody na opłacenie składki po terminie na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie płatnika składek za uzasadnione. Przywołując przepisy art. 11 i art. 14 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Okręgowy stwierdził, że w rozpoznawanej przez niego sprawie zachodzi uzasadniony przypadek, w którym ZUS powinien był wyrazić płatnikowi zgodę na opłatę składek po terminie. W uznaniu Sądu Okręgowego wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za utrzymanie aktywności zawodowej podmiotów gospodarczych i działania zbyt restrykcyjne nie zaktywizują tych podmiotów. Sąd zauważył, że ustawodawca w przepisie art. 14 ust. 2 pkt. 2 nie wymaga „szczególnie” uzasadnionych okoliczności. W przypadku wnioskodawcy uzasadnionymi okolicznościami, które przemawiają za wyrażeniem zgody na opłacenie składek po terminie, są: prowadzenie nieprzerwanie, bez okresów zawieszenia, działalności gospodarczej od 1988 r. polegającej na świadczeniu usług, a zatem zaspokajane popytu społecznego, utrzymywanie miejsc pracy, dwudniowe (a więc nie nadmierne) opóźnienie w zapłacie składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, nie korzystanie z zasiłków chorobowych (a więc ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego) w wymiarze ponadprzeciętnym.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości organ rentowy zarzucając naruszenie:

- prawa materialnego, a w szczególności art. 14 ust. 2 i art. 47 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, że wnioskodawca podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresach od 1 do 30 kwietnia 2011 r. i od 1 do 31 stycznia 2013 r.,

- prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. polegające na wydaniu wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 21 maja 2013 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w jego ocenie argumenty wskazane we wniosku o wyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie nie są uzasadnionym przypadkiem, który pozwalałby na powyższe. Organ rentowy zaznaczył, że we wcześniejszym okresie wnioskodawca wielokrotnie opłacał składki z naruszeniem obowiązków płatnika, a organ rentowy sześciokrotnie wyrażał mu zgodę na opłacenie po terminie składek na dobrowolne

ubezpieczenie chorobowe każdorazowo informując o konsekwencjach nieterminowego opłacania składek. W tej sytuacji W. J. był świadomy konsekwencji wynikających z opłacenia składek po ustawowym terminie płatności. Siódmy wniosek z dnia 15 kwietnia 2013 r. płatnik złożył w związku z ubieganiem się o zasiłek chorobowy za okres od 6 do 10 marca 2013 r. i od 26 do 31 marca 2013 r. W opinii skarżącego Sąd Okręgowy przywracając wnioskodawcy termin do opłacenia składki za kwiecień 2011 r. i styczeń 2013 r. nie wziął uwagę faktu, że wnioskodawca podejmując się działalności gospodarczej wziął na siebie ryzyko jej prowadzenia. Wnioskodawca winien był zatem liczyć się z ryzykiem braku płynności finansowej.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik organu rentowego poparł apelację oraz wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół kwestii istnienia przesłanek uzasadniających wyrażenie przez organ rentowy zgody na opłacenie przez W. J. składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po terminie na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, bowiem wyrażenie tej zgody oznaczałoby, że wnioskodawca nadal podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. W ocenie Sądu Apelacyjnego we wskazanym powyżej zakresie Sąd I instancji dokonał błędnej oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy, a w konsekwencji - poczynił nieprawidłowe ustalenia prawne, co skutkowało naruszeniem przepisów prawa materialnego i niewłaściwą subsumcją ustaleń faktycznych pod odpowiednie dyspozycje przepisów prawa materialnego.

Na wstępie rozważań przypomnieć wymaga, że według art. 14 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1442, z późn. zm.) dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie - w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących, duchownych oraz osób wymienionych w art. 7; w uzasadnionych przypadkach Zakład, na wniosek ubezpieczonego, może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie, z zastrzeżeniem ust. 2a.

W. J. nie kwestionował, że składkę na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za miesiące kwiecień 2011 r. i styczeń 2013 r. opłacił w po obowiązującym terminie płatności. W tym miejscu poczynić należy jedynie uwagę, że opóźnienie w opłaceniu składki za kwiecień 2011r. nastąpiło z jednodniowym opóźnieniem. Termin płatności składki przypadał na 15 maja 2011r., że była to niedziela, to upływał 16 maja 2011r.(wynika to też z zestawienia znajdującego się w aktach rentowych ZUS). Z niespornych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że składka za kwiecień 2011r. opłacona została 17 maja 2011r., a za styczeń 2013r. - 17 lutego 2013r. W konsekwencji zatem doszło do opłacenia składki za powyższe dwa miesiące w okolicznościach powodujących ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Podstawa prawna takiego ustalenia znajduje uzasadnienie w treści art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Do takiego też niespornego ustalenia doszedł Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie ubezpieczonego od decyzji wyłączającej go z dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Sąd Okręgowy uznał jednak, że zachodzi w sprawie uzasadniony przypadek, w którym Zakład, na wniosek ubezpieczonego, powinien wyrazić zgodę na opłacenie składek po terminie. Sąd Okręgowy poddał zatem ocenie stanowisko organu rentowego odmawiające wyrażenia zgody na opłacenie składki za kwiecień 2011r. i za styczeń 2013r. po terminie i odmiennie niż organ rentowy uznał, że w sprawie zachodzi uzasadniony przypadek, który powinien skutkować wyrażeniem zgody na opłacenie powyższych składek po terminie, co w konsekwencji oznaczać będzie, że składka na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za kwiecień 2011r. i za styczeń 2013r. opłacona została w terminie. Jako okoliczności powodujące uznanie, że w sprawie zachodzi uzasadniony przypadek powodujący wyrażenie zgody na opłacenie składek po terminie, Sąd Okręgowy wskazał nie nadmierne, bo tylko dwudniowe opóźnienie w zapłacie składek, nieprzerwane od ponad 20 lat prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług, utrzymywanie miejsc pracy oraz nie korzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w wymiarze ponadprzeciętnym. Sąd

Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego, że powyższe okoliczności stanowią uzasadniony przypadek skutkujący wyrażeniem zgody na opłacenie składek po terminie. Ustawa w art. 14 ust. 2 pkt 2 posługuje się pojęciem „uzasadnionego przypadku” i jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy nie wymaga aby był to przypadek „szczególny”, a przyznana Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencja wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie, czyli uznania, że mimo nieopłacenia składki w terminie ubezpieczenie nie ustało, winna być wykonywana według kryteriów sprawdzalnych i sprawiedliwych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2007 r. sygn. II UK 65/07, opubl. LEX nr 863989). Każdy wobec tego wniosek winien być rozpatrywany przez ZUS indywidualnie w aspekcie przyczyn, które przekroczenie konkretnego terminu spowodowały. Oceny według podobnych kryteriów należy oczekiwać także od sądu kontrolującego decyzję organu rentowego. Jako przyczynę uzasadniającą wyrażenie zgody na opłacenie składek po terminie wskazać można chorobę ubezpieczonego, nagły wyjazd, brak pieniędzy wywołany czynnikami niezależnymi od ubezpieczonego, siłę wyższą, wypadek losowy, czy też inne okoliczności, które obiektywnie wskazują, że zapłata składek w terminie była niemożliwa, a niemożliwość zapłacenia składek w terminie nie była spowodowana tylko zaniedbaniem ubezpieczonego. Wszystkie okoliczności muszą być analizowane w realiach konkretnej sprawy, ale nie mogą być gołosłowne. Jest oczywiste, że powinny zostać udowodnione przez ubezpieczonego. Jak wynika z analizy akt niniejszej sprawy wnioski z dnia 15 kwietnia 2013 r. o zgodę na opłacenie po terminie składki za styczeń 2013 r. (wniosek nie obejmował składki za kwiecień 2011 r.) W. J. umotywował brakiem środków finansowych na koncie bankowym, jednak do dnia wyrokowania przez Sąd Apelacyjny okoliczności tej nie udowodnił, a także nie podał powodu braku pieniędzy, pomimo podniesienia tego faktu przez pełnomocnika organu rentowego na rozprawie apelacyjnej w dniu 5 sierpnia 2014r. Z kolei w piśmie o ponowne rozpatrzenie jego sprawy z dnia 9 maja 2013 r. wnioskodawca podał, że przypadki opłacania przez niego składek po terminie są sporadyczne, a opóźnienie wynosi od jednego do dwóch dni i zazwyczaj jest temu winny system bankowy. W odwołaniu natomiast ubezpieczony nie wskazał żadnych przyczyn, które spowodowały zapłatę składek za kwiecień 2011r. i za styczeń 2013r. z opóźnieniem, a w postępowaniu przed Sądem Okręgowym zeznał, że przyczyn opóźnienia w opłaceniu składek za kwiecień 2011 r. i styczeń 2013 r. nie pamięta i ponownie zasygnalizował, że opóźnienie jest tylko dwudniowe. Także na rozprawie apelacyjnej, znając treść apelacji, nie wskazał żadnej okoliczności, która spowodowała, że składki zostały zapłacone po terminie. Ubezpieczony podnosił tylko, że opóźnienie nie było nadmierne. Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Apelacyjny doszedł więc do przekonania, że w odniesieniu do wnioskodawcy nie ma podstaw do wyrażenia zgody na opłacenie składki na ubezpieczenie chorobowe za kwiecień 2011 r. i styczeń 2013 r. po terminie, bo nie zachodzi uzasadniony przypadek umożliwiający wyrażenie tej zgody. Brak bowiem okoliczności, które obiektywnie usprawiedliwiają i tłumaczą dlaczego wnioskodawca nie zapłacił składek w terminie. Należy zwrócić uwagę, że wnioskodawca nie złożył żadnych dowodów na okoliczność, że nie miał środków finansowych pozwalających na opłacenie składek bądź dokumentujących wadliwość działania systemu bankowego odnośnie składki za kwiecień 2011r. i styczeń 2013r. Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, podstawy do wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie nie może stanowić okoliczność, że opóźnienie w zapłacie składek nie jest nadmierne, bo tylko dwudniowe. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 22 stycznia 2013r. w sprawie III AUa 889/12 (opubl. www.orzeczenia.ms.gov.pl), że nawet jednodniowe opóźnienie nie jest uzasadnionym przypadkiem skutkującym wyrażeniem zgody na opłacenie składki po terminie. Podobnie takim uzasadnionym przypadkiem nie jest w niniejszej sprawie, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, długość prowadzonej działalności gospodarczej, rzadkość korzystania z zasiłków chorobowych, ani utworzenie miejsca pracy. Ubezpieczenie chorobowe wnioskodawcy jest dobrowolne, a w razie niezapłacenia składki w terminie lub w należnej wysokości ustaje z mocy prawa i dlatego w żaden sposób nie przekłada się na możliwość dalszego prowadzenia działalności gospodarczej. Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że błędnie Sąd Okręgowy ustalił, że w sprawie zachodzi uzasadniony przypadek umożliwiający wyrażenie zgody na opłacenie składki za kwiecień 2011r. i za styczeń 2013r. po terminie. Jednocześnie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, akcentowana przez organ rentowy okoliczność, że ubezpieczony już sześciokrotnie korzystał z wyrażenia zgody na opłacenie składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po terminie, nie może być okolicznością decydującą o odmowie wyrażenia zgody na opłacenie składki za kwiecień 2011r. i za styczeń 2013r. Decydujące jest bowiem ustalenie przyczyn opóźnienia w opłaceniu składki i ocena, czy opóźnienie w opłaceniu tej składki stanowi „uzasadniony przypadek” w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej.

W realiach niniejszej sprawy decyzja organu rentowego okazała się prawidłowa, bowiem ubezpieczony nie wykazał, że zaistniały przyczyny, które uniemożliwiły mu opłacenie składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w terminie. Brak zatem uzasadnionego przypadku umożliwiającego wyrażenie zgody na opłacenie składek po terminie, o którym mowa w art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (t. j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490).